

Pou de glaç de can Coll

Lliçà de Vall

Ubicació

Comarca:	Vallès Oriental
Lloc/Adreça:	Sector central del terme municipal, vora la masia de can Coll
Emplaçament	Carrer Fondo, prop del xamfrà amb el carrer de can Coll, en un solar al nord-est
Alçada:	106

Coordenades:

Latitud:	41.58399
Longitud:	2.24077
UTM Est (X):	436714
UTM Nord (Y):	4603867

Classificació

Número de fitxa	08108 - 28
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Element arquitectònic
Estil / època:	Modern
Segle	XVIII
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Ha perdut la cúpula de coberta. Han crescut arbres a l'interior del pou que amenacen la seva integritat estructural
Protecció	Inexistent
Tipus de protecció:	Inexistent
Número inventari	IPA 41646
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08107A008000850000HW
Fitxes associades:	

Can Coll

Mina de can Coll

Pous de glaç de can Gurri

Autoria de la fitxa

Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la fitxa:

dl., 15/11/2021 - 13:32

Descripció

Pou de glaç situat enmig d'un solar entre la finca de can Coll i l'antic Molí de can Coll o Molí de Baix (avui transformat en una casa moderna). Es tracta d'una construcció semisoterrada de planta circular lleugerament còncaua. Se'n conserva tota l'estructura menys la part alta de la cúpula que cobria el pou. Les parets són fetes de paredat, amb murs de 1,20 metres d'amplada. El diàmetre total és de 10 metres. Es calcula que el pou tindria entorn d'uns 12 metres d'alçada, amb dues tercers parts del seu volum soterrades. Al costat nord es conserva una porta que està situada al nivell de la circulació. L'interior té un seguit de forats a la paret que devien servir per emplaçar-hi algun tipus d'estructura que facilités l'accés al fons del pou.

Pel costat de ponent, en paral·lel a la tàpia que delimita el recinte de can Coll, hi baixa un ramal de la mina de can Coll: una infraestructura hidràulica d'origen medieval. L'aigua d'aquesta mina, que prové de Lliçà d'Amunt, omplia la bassa del molí. Ben segur que aquesta mateixa bassa s'utilitzava per obtenir el gel per al pou. Avui el pou es troba en semiruïna i al seu interior hi han crescut arbres que n'amenacen la integritat estructural.

En un article publicat l'any 1937 per l'Agrupació Excursionista de Badalona es diu que la masia de can Coll tenia dos pous de glaç. Així mateix, mossèn Joan Masó parla dels pous de glaç de can Coll, en plural. El més probable, però, és que es tracti d'una confusió amb els dos pous de can Gurri. De fet, segons afirma Joan MASÓ (1982), "aquests pous de glaç de Lliçà d'Avall, tant els que trobem a l'actual verneda de Can Gurri com els de prop del jardí de Can Coll, eren pertanyents a aquesta finca". D'aquest suposat segon pou de can Coll no en quedaria cap rastre visible ni tampoc se'n conserva el record popular. Per tot això creiem que el més segur és que a can Coll només hi hagués un pou de glaç.

Història

Al costat del riu Tenes a Lliçà de Vall s'hi va desenvolupar una important indústria del glaç. Estava relacionada amb el conreu del cànem, ja que ambdues feien servir recs i basses comunes. Les primera notícia de pous de glaç al municipi es troba en uns capítols matrimonials entre Marc Pare i Antiga Gurri. Són de l'any 1689, un moment que coincideix amb l'anomenada petita edat del gel que va tenir lloc a l'entorn del segle XVII, quan a l'hemisferi nord les temperatures van baixar uns quants graus. L'explotació dels pous es va desenvolupar sobretot al segle XVIII, coincidint amb una expansió general d'aquesta indústria.

En un document de 1765 s'esmenten el pou de can Coll i els dos de la Verneda de can Gurri o d'en Barrera. La denominació Barrera fa referència al notari Salvador Barrera, que era l'arrendatari dels dos pous de can Gurri. El contracte estipula totes les condicions i els detalls de l'activitat.

El pou de can Coll es nodria amb l'aigua de la mina de can Coll. És una infraestructura hidràulica d'origen medieval, documentada ja l'any 1398 i que encara està en ús. El canal s'inicia a Lliçà d'Amunt i antigament finalitzava a la zona de can Coll, on subministrava aigua per al pou de glaç i per a un molí: el Molí de can Coll o Molí de Baix. Al llarg del segle XVIII es van renovar les concessions d'aigua i a la mina s'hi devien

introduir millores. En aquesta època els propietaris de can Coll van protagonitzar un important ascens social, van convertir la seva masia en una casa-palau a l'estil francès i van establir vincles amb l'alta noblesa. Cal recordar que en els cercles il·lustrats, en auge en aquest moment, es donava una gran importància a la millora de l'agricultura mitjançant el foment de séquies i canals. El viatger Francisco de Zamora, que va allotjar-se a la masia de can Coll, destaca la importància del comerç del gel que tenia lloc en aquesta casa.

El 1937 sembla que encara hi havia pous de glaç en funcionament a Lliçà de Vall. Almenys això es desprèn de la ressenya que es va publicar a la revista de l'Agrupació Excursionista de Badalona aquest any. Ja hem dit, però, que ens sembla que els dos pous als que es refereix l'article són els de can Gurri:

“Dos Pous, que tenen á Casa Coll de Llissà de Vall: Y si los dos se poden umplir, á treta son de 3.000 Carregas; Però per sèr Casa de conveniencias lo mateix Duenyo, se ha cuydat sempre de la Empohació: Y son gent de tan bon tracte, que han acostumat ajustarse ab los Arrendadors de Barna., a uns preus proporcionats: Los Carros ab lo termini de las 24 . Horas del die fan lo Viatge d'anada, y retorn del Pou (CARRERAS et. Al, 1999: 142)”.

Segons mossèn Joan MASÓ (1982), “aquests pous de glaç de Lliçà d'Avall, tant els que trobem a l'actual verneda de Can Gurri com els de prop del jardí de Can Coll, eren pertanyents a aquesta finca”. També diu que al finalitzar la guerra al pou de can Coll s'hi van tirar “moltes caixes de bales i de bombes de mà i d'altres explosius i armes que els soldats havien deixat abandonadament pels camps de la rodalia”.

Bibliografia

BUSTO VEIGA, Anna M. (2017). *Els nostres records. A l'Arxiu Municipal de Lliçà de Vall*. Ajuntament de Lliçà de Vall, P. 56.

CARRERAS FONT, Núria et al. (1999). *Lliçà de Vall, 1.000 anys d'història*. Ajuntament de Lliçà de Vall, p. 142.

DANTI, J, CANTARELL, C; CORNELLAS, P (2007). *Pous de Glaç al Vallès Oriental*. Col·lecció Patrimoni. Museu de Granollers. Edició del Consell Comarcal del Vallès Oriental.

GARRIGA, Joan (1991). *De Licano Subteriore a Lliçà d'Avall/de Vall*. Ajuntament de Lliçà de Vall, p. 86.

MASÓ CABOT, Joan (1982). *Programa de la Festa Major 1982*, Ajuntament de Lliçà de Vall.

ZAMORA, Francisco de. *Diario de los viajes hechos en Cataluña*. Curial (ed. 1973).

Enllaços d'interès:

[Web Ajuntament de Lliçà de Vall](#)

